

Nr 92.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till förordning om särskilda avdrag vid 1917 års taxering till bevillning för inkomst samt till inkomst- och förmögenhetsskatt; given Stockholms slott den 9 mars 1917.

Under åberopande av härvid fogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härigenom föreslå riksdagen att antaga bilagda förslag till förordning om särskilda avdrag vid 1917 års taxering till bevillning för inkomst samt till inkomst- och förmögenhetsskatt.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Axel Vennersten.

Förslag

till

förordning om särskilda avdrag vid 1917 års taxering till bevillning för inkomst samt till inkomst- och förmögenhetsskatt.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Vid 1917 års taxering till bevillning för inkomst samt till inkomst- och förmögenhetsskatt må här i riket mantalsskriven svensk medborgare, som icke taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt för ett belopp av mera än 3,000 kronor och som har att på grund av försörjningsplikt underhålla ett eller flera barn, som vid årets början icke fyllt 15 år, av taxeringsmyndighet, efter prövning av behovet i varje fall, medgivas särskilda avdrag, enligt vad här nedan sägs.

2 §.

Vid bevillningstaxeringen må den i skattskyldigs mantalsskrivningsort efter avdrag enligt 12 § i gällande bevillningsförordning återstående beskattningsbara inkomst nedsättas, om den skattskyldiges sammanlagda årsinkomst, beräknad i enlighet med 10 § i de vid nämnda förordning fogade »Särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen», ej uppgår till 1,200 kronor, med högst 20 procent för varje barn, om årsinkomsten uppgår till 1,200 kronor men ej till 1,800 kronor, med högst 15 procent för varje barn samt, om samma inkomst uppgår till 1,800 kronor men ej till 2,400 kronor, med högst 10 procent för varje barn, dock ej i något fall med mera än 80 procent.

3 §.

Den nedsättning i det taxerade beloppet, som enligt 19 § 2 mom. förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt tillkommer skattskyldig,

må ökas till högst 300 kronor för varje barn till och med tre samt till högst 500 kronor för varje barn därutöver, dock för barn, som självt åtnjuter inkomst, allenast om och i den mån barnets inkomst understiger beloppet av den för barnet ifrågakommande nedsättning.

Särskilt avdrag, varom nu är sagt, må i fall, som jämväl är hänförligt till 2 §, icke medgivas, med mindre samtidigt tillämpas där omförd nedsättning.

4 §.

Är fråga om äkta makar, skall i tillämpliga delar gälla vad beträffande makars taxering stadgas i bevillningsförordningen och förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt.

5 §.

Över prövningsnämnds beslut i fråga om tillämpningen av denna förordning må klagan icke föras.

6 §.

Har avdrag enligt denna förordning medgivits, åligger det taxeringsnämnden att införa uppgift därom i inkomstlängdens kolumn för anteckningar med angivande jämväl av avdragens särskilda belopp, och skall, då fråga är om avdrag enligt 2 §, i kolumnen för antagen beskattningsbar inkomst upptagas det efter sådant avdrag återstående belopp.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

---

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 mars
1917.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Vennersten, anförde:

I skrivelse den 21 mars 1916 anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte utfärda en av riksdagen i anledning av enskild motion beslutad förordning om särskilt avdrag vid 1916 års taxering till bevilning för inkomst av kapital eller arbete. I överensstämmelse härmed utfärdades den 24 samma månad att genast träda i kraft »Kungl. Maj:ts nådiga förordning om särskilt avdrag vid 1916 års taxering till bevilning för inkomst av kapital eller arbete». Denna förordning innehåller följande:

»Om skattskyldig svensk medborgare eller, i fråga om äkta makar, dessa tillhoppa icke för året taxeras enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt för ett taxerat belopp av minst 2,400 kronor, och den skattskyldige har att på grund av försörjningsplikt underhålla minst tre barn, vilkas ålder vid taxeringsårets början understiger femton år, må taxeringsmyndighet, efter prövning av behovet i varje särskilt fall, med-

giva nedsättning av den i den skattskyldiges mantalsskrivningsort enligt gällande förordning angående bevillning av fast egendom samt av inkomst beskattningsbara inkomsten med följande procent, nämligen,

om den skattskyldiges eller, i fråga om äkta makar, deras sammanlagda i mantalsskrivningsorten bevillningstaxerade inkomst uppgår till

belopp understigande	1,200 kronor,	med	högst	80 procent				
1,200 kronor	men ej till	1,800	»	»	50	»		
1,800	»	»	»	2,400	»	»	30	»

Det åligger taxeringsnämnden att i inkomstlängdens kolumn för anteckningar införa uppgift om beloppet av det enligt denna förordning medgivna avdraget.»

Då giltigheten av nämnda förordning begränsats till förra årets taxering, har jag haft att taga i övervägande, huruvida anledning funnes för Kungl. Maj:t att vidtaga åtgärd i syfte av densammas förnyande i enahanda eller möjligen förändrad form. För sådant ändamål har genom nådigt brev den 1 sistlidne december kammarrätten anbefallts att jämte yttrande, huruvida kammarrätten ansåge sig böra förorda, att motsvarande bestämmelser meddelades för 1917 års bevillningstaxering, inkomma med förslag till dylika bestämmelser. Med skrivelse den 14 samma december har kammarrätten härefter överlämnat ett av kammarrätten utarbetat förslag till »förordning om särskilda avdrag vid 1917 års taxering till bevillning för inkomst samt till inkomst- och förmögenhetsskatt».

I sin berörda skrivelse har kammarrätten anført följande:

»Spörsmålet huruvida provisoriska skattelättnader av förevarande art böra förordas jämväl för nästkommande år, är enligt sakens natur väsentligen en social och statsekonomisk fråga, och faller så till vida dess besvarande utanför kammarrättens uppgiftsområde, låt vara att behovet för särskilt de mindre bemedlade familjeförsörjarna av ekonomisk lindring, på grund av allmänt kända förhållanden, kan sägas ligga i öppen dag. Vad åter angår den skattetekniska synpunkten, har kammarrätten ej något att erinra mot att, såsom en av förhållandena betingad extraordinär åtgärd, i angivna syfte jämväl komma till användning lämpliga eftergifter i skattskyldigheten.

Kammarrätten.

Beträffande den närmare anordningen av dylika skattelindringar synes förordningen den 24 mars 1916 icke vara i allo tillfredsställande.

Enligt nämnda förordning är rätten till avdrag allenast villkorlig och beroende av beskattningsnämndens fria skön. Nämnden har att pröva behovet i varje särskilt fall, och några som helst grunder för denna dess prövning äro icke givna. Upplysningar saknas visserligen, huru årets beskattningsnämnder, i första hand taxeringsnämnderna, förfarit vid förordningens tillämpning, men det är tydligt, att en fullt jämn och rättvis prövning knappast varit möjlig ens inom samma taxerings-

distrikt. Att inom en så vid ram, som den förordningen lämnat öppen för det subjektiva omdömet, gradera det olika behovet i olika fall måste stöta på de största svårigheter. Än mindre lärer det kunna förväntas, att olika nämnder skola följa enhetliga principer vid tillämpningen. Nästan med nödvändighet måste praxis å olika orter förete stötande avvikelser. Dylika oegentligheter, likasom givetvis mycket obehag och besvär för nämnderna själva, torde kunna undvikas, om rätten till avdrag göres under stadgade förutsättningar ovillkorlig, på sätt också fallet är i fråga om de vanliga bevilningsfria avdragen.

Redan vid ärendets behandling i riksdagen anmärktes såsom en brist hos det då föreliggande förslaget, att avdrag skulle kunna fås först om den skattskyldige hade minst tre minderåriga barn att försörja. Det påvisades under debatten i andra kammaren, hurusom t. ex. en person med 1,200 kronors inkomst och två barn vore utesluten från ifrågavarande förmån, medan en annan, som hade upp till 2,400 kronor i inkomst och tre barn, kunde bli delaktig därav. Till följd av den förskjutning av skattetrycket i kommunen, som orsakades av den beskattningsbara inkomstsummans sänkning, finge den förre till och med något större skattebörd än förut. En sådan eventualitet synes böra undvikas och lämpligen kunna det, om skattelindringens storlek ställes i bestämt förhållande till barnantalet och densamma göres tillgänglig även vid ett lägre mått av försörjningsplikt, nämligen redan för den som har ett minderårigt barn att försörja. En dylik anordning bleve rättvis och komme även att stå i bättre överensstämmelse med principen för de s. k. barnavdragen enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt. Härvid är i sak utan betydelse, att, av hänsyn till de kommunala skatteförhållandena, avdraget bibehålles procentiskt och bundet vid visst maximum. Till stöd för avdragsrättens utsträckande på antytt sätt till även lägre behovsgrader kan jämväl i sin mån tala, att det av större försörjningsskyldighet beroende fakultativa bevilningsfria avdraget enligt 12 § bevilningsförordningen förutsätter försörjning av mera än tre personer, vadan det i de flesta fall icke torde vara tillgängligt för skattskyldiga med blott två minderåriga barn.

Därest omhandlade skattelindring sålunda omläggas, kan det ock bli möjligt för vederbörande att vid prövning av besvär i hithörande avseenden sakligt bedöma rätten till nedsättning i det särskilda fallet. Med nuvarande svävande regler torde taxeringsnämndens subjektiva uppfattning näppeligen kunna frångås.

Med hänsyn till den subjektiva skatteförmågan har förordningen satt ett till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerat belopp av 2,400 kronor såsom den gräns, invid vilken rätten till nedsättning upphör. Det inom 1916 års bevilningsutskott först utarbetade förslaget hade förlagt maximum vid ett taxerat belopp av 3,000 kronor. Sistnämnda gränstal synes vara att föredraga redan från den formella synpunkten, att detsamma redan förefinnes såsom sådant i andra fall av privilegierade undantag (19 § 1 och 3 mom. skatteförordningen), varjämte detsamma markerar en av graderna i degressionsskalan i samma förordnings 18 §. Härtill kommer för övrigt rent sakligt, att i närvarande stund ett belopp av 3,000 kronor helt visst ej representerar större ekonomisk styrka än 2,400 kronor vid tiden för stadgandets tillkomst. Tekniskt lämpligare torde slutligen vara att låta latituden omfatta även själva gränstalet.

I förordningen den 24 mars 1916 är det särskilda avdragets storlek gjord beroende av den i mantalsskrivningsorten bevilningstaxerade inkomstens belopp.

Motiven för bevillningsutskottets förslag, som oförändrat återlämnas i förordningen, lämna icke någon upplysning om skälet till denna i och för sig svårbegripliga relation. Ett exempel skall visa, till vilka oegentligheter man därmed kan komma. A. har 1,100 kronors inkomst av tjänst och 1,299 kronors inkomst av aktier eller tillhoppa 2,399 kronors inkomst, varemot B:s inkomst till samma belopp i sin helhet härfluter av tjänst. Båda hava tre barn eller A. har tre och B. tio barn. A. kan då i avdrag få ända till 80 procent av 1,100 kronor, medan B. aldrig får högre avdrag än 30 procent av sin inkomst. Det synes då kammarrätten vara all anledning att i stället såsom reglerande förutsättning för de olika procentavdragen upptaga det för de normala bevillningsfria avdragen gällande villkoret, att den skattskyldiges efter vissa regler beräknade sammanlagda årsinkomst icke uppgår till visst belopp.

Den innevarande är tillämpade provisoriska skattelindringen har varit inskränkt till bevillningstaxeringen. Av motiven framgår såsom lagstiftarens skäl härför dels angelägenheten att undvika varje åtgärd, som kunde verka till minskad statsinkomst, och dels den omständigheten, att en nedsättning i bevillningen, som för staten vore av föga betydelse, genom sina konsekvenser på kommunalskatteområdet innebure en mera effektiv hjälp åt vederbörande skattskyldiga. Emellertid har samtidigt betonats, hurusom risken av en allt för stark förskjutning i den kommunala skattebördan måste undvikas. Genom vad kammarrätten här ovan förordat med avvikelse från förordningen den 24 mars 1916 komme helt visst, under i övrigt oförändrade förhållanden, en dylik förskjutning att på många håll göra sig starkare gällande. Kammarrätten har därför måst taga i övervägande möjligheten av inskränkningar i andra avseenden. Förordningen upptager tre grupper avdragsberättigade med maximumavdrag i omvänt förhållande till inkomsten. Inom den tredje gruppen, skattskyldiga med inkomst uppgående till 1,800 kronor men ej till 2,400 kronor, är maximum 30 procent. Kammarrätten vill ifrågasätta att sistberörda grupp får bortfalla, varigenom en ej oväsentlig minskning av kommunens risk kan påräknas. I samband därmed torde utan nämnvärda olägenheter maximisatsen kunna sänkas för den första gruppen, varest den skulle nås vid ett barnantal av tre, till 75 procent, motsvarande 25 procent för varje barn. För den andra gruppen skulle gälla samma maximum, men avdraget för varje barn skulle utgöra allenast 15 procent. För den högsta nedsättningen skulle således här erfordras ett barnantal av minst fem.

Dessa i kommunens intresse ifrågasatta inskränkningar skulle givetvis i många fall reducera hithörande förmån för den enskilde skattskyldige. Det har därför synts böra beredas ersättning på annat håll, särskilt för den ovannämnda tredje gruppen, som ej skulle få någon lindring vid bevillningstaxeringen. Härvid har kammarrätten måst konstatera, att det ändamål, man med omhandlade skattelindringar vill nå, närmast är att betrakta som ett verkligt statsändamål, till vars främjande staten även på förevarande område bör kunna medverka på ett mera effektivt sätt än genom nedsättningen i den för staten, såsom redan nämnts, relativt betydelselösa bevillningen.

Vid valet av vägar för beredande av verksam lindring åt familjeförsörjare även beträffande skattskyldigheten till staten har då synts naturligast och närmast till hands att bygga på de enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt redan medgivna s. k. barnavdragen, vilka med 100 kronor för varje barn åtnjutas av skattskyldiga med taxerat belopp av högst 6,000 kronor. I betraktande av den rådande allmänna prisstegringen torde berörda avdrags höjande till 300 kronor för

varje barn icke kunna anses oskäligt, och billigt synes även, att avdraget ytterligare ökas vid ett högre mått av försörjningsplikt, förslagsvis till 500 kronor för varje barn från och med det fjärde.

Ehuru bedömandet av de statsfinansiella konsekvenserna av sålunda höjda barnavdrag ej direkt tillkommer kammarrätten, har kammarrätten dock, före framläggandet av något förslag, sökt i någon mån överblicka även dessa. Enligt den officiella statistiken rörande 1913 års taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt (»Finansstatistiska utredningar», VII, sid. 21*) uppgick antalet taxerade, som åtnjutit barnavdrag, till 283,711 och medelbeloppet för taxerad till 259 kronor. Det sammanlagda skattebelopp, som genom de medgivna barnavdragen avkortats, utgjorde 570,725 kronor. Som en avsevärd del härav belöpte på taxeringar över 3,000 kronor, i fråga om vilka varje avdrag å 100 kronor till följd av skatteprogressionen betyder ett större avkortat belopp än vid lägre taxeringar, torde, med avseende fäst även vid de fall, då avdrag på 500 kronor skulle förekomma, statens ökade skatteförlust till följd av eventuell tillämpning 1913 av på angivet sätt förhöjda barnavdrag sannolikt hava stannat snarare under än över 1,200,000 kronor. Statens totala skatteförlust under nämnda eventualitet skulle således hava uppgått till inemot tre gånger det belopp, som ifrågavarande är avkortades. Ett i stort sett enahanda resultat torde kunna förväntas med avseende å 1917 års taxering.

I överensstämmelse med ovan angivna grunder har kammarrätten utarbetat ett förslag till »förordning om särskilda avdrag vid 1917 års taxering till bevillning för inkomst samt till inkomst- och förmögenhetsskatt». Rubrikens omformulering har betingats dels av det nytillkomna avdraget enligt 3 § och dels därav att taxeringen till bevillning icke omfattar annan inkomst än av kapital eller arbete, vadan särskilt omnämnande av dessa inkomstkällor är överflödigt. Vad angår förslagens särskilda paragrafer, torde, efter vad ovan framhållits, i fråga om dem ej tarvas någon utförligare specialmotivering.

I 3 § har det utvidgade barnavdraget förbundits med den för det normala avdraget gällande inskränknings beträffande barn, som har egen inkomst. Ett motsvarande förbehåll hade helt visst varit principiellt berättigat även i 2 §. Den praktiska betydelsen därav har dock ansetts alltför ringa för att uppväga de tekniska svårigheter, som härför skulle mött i avdragets anordning som procentuell nedsättning.

Erinras må vidare, att i 4 § upptagits en hänvisning till de allmänna skattelagarnas regler för äkta makars taxering, varigenom undvikits upprepningar i hänseende avseenden av vidkommande paragrafer. I 5 § har, till förekommande av missförstånd vid inkomstlängdens upprättande, uttryckligen föreskrivits, att, då avdrag enligt 2 § medgivits, i kolumnen för antagen beskattningsbar inkomst skall upptagas det efter jämväl sådant avdrag återstående beloppet. Att liknande föreskrift ej ansetts behöfelig beträffande avdrag enligt 3 §, beror på att där är fråga om endast en tillfällig höjning av ett redan bestående avdrag, vilken utan vidare iakttages i vederbörliga kolumner. I kolumnen för anteckningar torde åter vara tillfyllest med ett kortfattat omnämnande, att avdrag enligt vidkommande paragraf ägt rum.

Med avseende å den tidpunkt, inom vilken en blivande förordning i ämnet kan förväntas bliva utfärdad, har redan i kammarrättens förslag förordningen angivits skola träda i kraft genast efter utfärdandet.»

Det skrivelsen bifogade förslaget var av följande lydelse:

»Förslag

till

förordning om särskilda avdrag vid 1917 års taxering till bevillning för inkomst samt till inkomst- och förmögenhetsskatt.

1 §.

Vid 1917 års taxering till bevillning för inkomst samt till inkomst- och förmögenhetsskatt äger här i riket mantalsskriven svensk medborgare, som icke taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt för ett belopp av mera än 3,000 kronor och som har att på grund av försörjningsplikt underhålla ett eller flera barn, som vid årets början icke fyllt 15 år, tillgodonjuta särskilda avdrag, enligt vad här nedan sägs.

2 §.

Vid bevillningstaxeringen skall den i skattskyldigs mantalsskrivningsort efter avdrag enligt 12 § i gällande bevillningsförordning återstående beskattningsbara inkomst nedsättas, om den skattskyldiges sammanlagda årsinkomst, beräknad i enlighet med 10 § i de vid nämnda förordning fogade »Särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen», ej uppgår till 1,200 kronor, med 25 procent för varje barn samt, om årsinkomsten uppgår till 1,200 kronor men ej till 1,800 kronor, med 15 procent för varje barn, dock ej i något fall med mera än 75 procent.

3 §.

Den nedsättning i det taxerade beloppet, som enligt 19 § 2 mom. förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt tillkommer skattskyldig, skall utgöra 300 kronor för varje barn till och med tre samt 500 kronor för varje barn därutöver, dock för barn, som självt åtnjuter inkomst, allenast om och i den mån barnets inkomst understiger beloppet av den för barnet ifrågakommande nedsättning.

4 §.

Är fråga om äkta makar, skall i tillämpliga delar gälla vad beträffande makars taxering stadgas i bevillningsförordningen och förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt.

5 §.

Har avdrag enligt denna förordning medgivits, åligger det taxeringsnämnden att införa uppgift därom i inkomstlängdens kolumn för anteckningar, och skall, då fråga är om avdrag enligt 2 §, i kolumnen för antagen beskattningsbar inkomst upptagas det efter sådant avdrag återstående belopp.

Denna förordning träder i kraft genast efter utfärdandet.»

Det av kammarrätten framlagda förslaget, vars huvudsakliga nyhet är den provisoriska skattelättnadens utsträckande till även inkomst- och förmögenhetsskatten, har synts mig såväl däruti som i vissa andra hänseenden innebära en avsevärd förbättring i jämförelse med förordningen den 24 mars 1916, och har för utrönande av förslagets skattefinansiella verkningar för stat och kommun infordrats statistiska centralbyråns utlåtande däröver.

I sitt med anledning därav den 31 januari 1917 avgivna utlåtande i ärendet har centralbyrån, efter erinran att ämbetsverket givetvis icke hade att yttra sig över förslaget från annan synpunkt än i vad mån detsamma kunde beräknas å ena sidan verka förskjutande på det kommunala skattetrycket och å andra sidan leda till minskning av inkomst- och förmögenhetsskatten, anfört följande:

Statistiska
centralbyrån.

»Vad först angår det kommunala skattetryckets förskjutning, vill centralbyrån till en början erinra om att ämbetsverket, med anledning av nådig remiss den 18 februari 1916, den 29 i samma månad till Eders Kungl. Maj:t överlämnat en av riksdagens bevillningsutskott begärd utredning rörande verkningarna med avseende på nämnda förskjutning av en då ifrågasatt provisorisk lindring av bevillingen för år 1916. Sagda utredning, som, på grund av den knappt tillmätta tiden för dess utförande, måste inskränkas till att avse ett mycket ringa antal kommuner, stödde sig på de senaste då tillgängliga mantals- och taxeringslängderna, nämligen för år 1914, och omfattade 6 egentliga landskommuner med ett därinom beläget municipalsamhälle ävensom en köping och en stad. Kommunerna, vilka till största

K o m m u n e r	Beskattningsbar inkomst enligt 1914 års taxeringar Kronor	Därav av kapital och arbete, i procent	Utdebitering per 100 kr. inkomst enligt beslut år 1914. Kronor	Beräknat avdrag Kronor	Avdraget i procent av inkomsten	Ökad utdebitering per 100 kr. inkomst i procent
Sundbybergs köping	3,859,953	82.7	4.95	125,014	3.2	3.3
Flen (Södermanlands län).....	2,051,170	82.8	3.55	64,298	6.1	6.5
Därav Flens municipalsamhälle ...	866,710	84.4	¹ 2.00	45,980	5.3	5.6
Riseberga (Kristianstads län)	549,237	54.6	6.50	32,826	6.0	6.4
Skabersjö (Malmöhus län)	177,281	42.5	4.31	6,937	3.9	4.1
Mollösund (Göteborgso. Bohus län)	134,811	82.0	6.60	20,173	15.0	17.7
Kristinehamns stad.....	4,223,360	84.9	6.00	196,300	4.6	4.8
Boda (Kopparbergs län)	175,160	26.5	6.90	5,888	3.4	3.5
Söderhamns stad.....	5,178,706	88.2	6.72	279,796	5.4	5.7
Karl Gustav (Norrbottens län).....	280,442	71.4	8.50	21,664	7.7	8.3

¹ Avser municipalskatten.

delen utvalts av bevillningsutskottet, representerade olika typer. allt ifrån rena jordbrukssocknar upp till rena fabriks samhällen.

Då även nu ifrågakvarande ärende är av brådsakande natur, har centralbyrån funnit nödigt att låta utredningen omfatta samma år och samma områden som utredningen av år 1916, dock med tillägg av ytterligare en stad, nämligen Söderhamn, inom vilken verkningarna av de föreslagna avdragen kunde förväntas bli jämförelsevis mera avsevärda. Utredningens resultat är sammanfattat i efterföljande tabell¹, som även meddelar några uppgifter till belysning av de utvalda kommunernas allmänna karaktär, särskilt i beskattningshänseende.

Frånsett de växlingar i fråga om barnfrekvensen bland de skattskyldiga, som kunna förekomma inom olika orter och inom olika grupper av inkomsttagare, ligger det i förslaget natur, att de kommuner, vilkas huvudsakliga skatteobjekt utgöras av fast egendom, skola bli jämförelsevis oberörda utav avdragsökningen, medan åter förskjutningen i det kommunala skattetrycket måste bli mera kännbar inom sådana kommuner, där de skattskyldiga till mera övervägande del utgöras av mindre inkomsttagare. Detta bekräftas även av tabellen, vilken därjämte utvisar, att de mera nämnvärda skattehöjningarna i allmänhet träffa de samhällen, vilka redan förut hade att uppvisa utdebiteringar, som ligga något över medeltalen för samtliga lands- och stadskommuner. Sälunda skulle, därest de nu föreslagna barnavdragen hade tillämpats vid 1914 års bevillningstaxeringar, den under samma år beslutade utdebiteringen per 100 kronors inkomst hava behövt höjas i Mollösund med 1.17 kronor (till 7.77 kronor), i Karl Gustav med 0.71 kronor (till 9.21 kronor), i Riseberga med 0.42 kronor (till 6.92 kronor), i Söderhamn med 0.38 kronor (till 7.10 kronor) och i Kristinehamn med 0.29 kronor (till 6.29 kronor). För övriga kommuner hade höjningen stannat under 0.25 kronor per 100 kronors inkomst.

Jämföras de i tabellens sista kolumn meddelade ökningstalen med motsvarande uppgifter i 1916 års bevillningsutskotts betänkande nr 12, visar sig det föreliggande förslaget i regeln innebära en ej obetydligt större förskjutning av det kommunala skattetrycket än 1916 års förslag. Och härvid är dessutom att märka, att 1916 års beräkningar måste byggas på förutsättningen, att högsta möjliga avdrag beviljades åt alla, som formellt kunde komma ifråga, medan åter vid taxeringsförrättningarna avdraget skulle bestämmas efter prövning av behovet i varje särskilt fall. Huru denna taxeringsmyndigheterna medgivna prövningsrätt i allmänhet tillämpats, är ej för centralbyrån känt. Enligt några anteckningar i de på grund av Eders Kungl. Maj:ts nådiga beslut den 20 oktober 1914 till ämbetsverket inkomna utdrag ur 1916 års taxeringslängder skulle emellertid inom såväl hela Norra och Södra Åsbo samt Bjäre härads fogderi av Kristianstads län som hela Villands, Gårds och Albo härads fogderi av samma län de medgivna avdragen icke hava uppgått till mera än 1.3 procent av den beskattningsbara inkomsten. Inom Riseberga kommun, där avdragen enligt bevillningsutskottets förenämnda betänkande beräknats kunna uppgå till 24,175 kronor, hava de i verkligheten stannat vid 3,260 kronor, och inom Båstads köping synas inga avdrag alls hava medgivits. Dessa förhållanden synas giva stöd för den mening, att det nya förslaget verkningar i avseende på förskjutningen i det kommunala skattetrycket komma att bli av väsentligt större omfattning i förhållande till 1916 års avdrag, än som framgår av en jämförelse mellan de bägge sifferserierna.

¹ Intagen å sid. 10.

Förestående beräkningar avse, såsom redan är nämnt, 1914 års taxeringar och de under samma år beslutade kommunalskatterna. Vilken inverkan de sedermera inträdda abnorma förhållandena kunna komma att hava på avdragens belopp vid 1917 års taxeringar och på kommunalutskylderna för samma år, är naturligtvis ytterst svårt att nu avgöra. Några av de undersökta kommunerna uppvisa emellertid från år 1914 till år 1916 en exceptionell ökning av den beskattningsbara inkomsten av kapital och arbete och därmed även av hela den inkomst, varå kommunalutskylder utdebiteras, vilket förhållande otvivelaktigt skulle haft till följd, att den av de föreslagna avdragen betingade ökningen i utdebiteringen skulle hava blivit avsevärt reducerad, därest nämnda avdrag tillämpats vid 1916 års taxeringar. Exempelvis må nämnas, att den bevillningsskyldiga inkomsten ökats i Mollösund från 110,571 kronor till 282,465 kronor, i Kristinehamn från 3,586,143 kronor till 4,976,820 kronor och i Karl Gustav från 200,230 kronor till 672,950 kronor. Å andra sidan synas kommunalskatterna, enligt av centralbyrån införskafade uppgifter, i allmänhet hava varit i uppgående under de senaste åren. Utdebiteringen per 100 kronors inkomst utgjorde nämligen:

Kommuner	Enligt beslut år:		
	1914	1915	1916
Sundbyberg	kronor 4.95	5.40	5.93
Flen	» 3.55	4.00	3.80
Riseberga	» 6.50	6.60	7.10
Skabersjö	» 4.31	5.00	5.05
Mollösund	» 6.60	7.90	4.05
Kristinehamn	» 6.00	6.00	6.00
Boda	» 6.90	6.80	7.20
Söderhamn	» 6.72	7.26	7.70
Karl Gustav	» 8.50	10.00	8.30

I fråga om dessa uppgifter vill centralbyrån i övrigt endast fästa uppmärksamheten därå, att de två kommuner, Mollösund och Karl Gustav, inom vilka de föreslagna avdragen skulle, enligt 1914 års förhållanden, bliva i högre grad än inom övriga undersökta kommuner kännbara för de skattskyldiga, som ej kunde därav komma i åtnjutande, år 1916 varit i stånd att väsentligt sänka utdebiteringen tack vare de nyss omnämnda osedvanliga höjningarna av den bevillningsskyldiga inkomsten.

Vad vidare angår den skatteförlust, som skulle åsamkas staten genom den föreslagna ökningen av barnavdraget vid 1917 års taxeringar till inkomst- och förmögenhetsskatt, leder visserligen den beräkning, som av statistiska centralbyrån i ämnet verkställts, till ungefär enahanda resultat som den av kammarrätten utförda, men torde centralbyrån likväl böra här i korthet redogöra för densamma. Med stöd av den i »Finansstatistiska utredningar», VII, offentliggjorda bearbetningen av 1913 års taxeringslängder har det skattebelopp, som staten sagda år gick förlustig genom barnavdrag, som medgivits skattskyldiga med ett taxerat belopp om högst 3,000 kronor, beräknats uppgå till 507,000 kronor. Därest avdraget per barn hade utgjort 300 kronor, skulle alltså nämnda förlust hava ökats med 1,014,000 kronor. Detta belopp bör emellertid å ena sidan ytterligare ökas på grund av förslaget bestämelse, att avdraget skall utgå med 500 kronor för varje barn utöver tre, men å

andra sidan minskas av den anledning, att det enligt skalan beräknade avdraget vid lägre inkomster och vid stort antal barn kan överstiga det taxerade beloppet. Verkställda detaljerade undersökningar hava givit vid handen, att dessa bägge faktorer skulle hava minskat statens förlust med omkring 90,000 kronor, eller i runt tal till 925,000 kronor, enligt 1913 års taxeringar. Med hänsyn dels till den normala ökningen från år 1913 till år 1917 av antalet skattskyldiga med ett taxerat belopp om högst 3,000 kronor, i den mån denna låter sig uppskattas med ledning av tillgängligt statistiskt material, dels ock till andra härvid ifrågakommande omständigheter synes den anförda skatteförlusten av 925,000 kronor böra för år 1917 förhöjas med omkring 20 procent eller till 1,200,000 kronor.»

Den av centralbyrån omförmälda, förra året utarbetade tabellen hade följande utseende:

K o m m u n e r	Minskning av den beskattningsbara inkomsten inom kommunen		Ökad utdebitering per 100 kr. inkomst, i procent
	i kronor	i procent av inkomsten	
Sundhybergs köping	105,385	2.7	2.8
Flens socken	41,639	4.0	4.1
Därav municipalsamhället	30,939	3.6	3.7
Riseberga socken	24,175	4.4	4.6
Skabersjö socken	4,524	2.6	2.6
Mollösunds socken	16,090	11.9	13.6
Kristinehamns stad	136,079	3.2	3.3
Boda socken (Kopparbergs län)	4,457	2.5	2.6
Karl Gustavs socken (Norrbottens län)	22,659	8.1	8.8

Någon särskild undersökning angående förefintligheten av behov å deras sida, som skulle komma i åtnjutande av skattelättnad av ifrågavarande art, har jag icke funnit behöflig. Samma oomtvistliga behov, som var förutsättning för riksdagens beslut i ämnet förra året, kan endast anses numera vara ytterligare skärpt. Fördyrandet av olika slags livsförnödenheter har fortgått i ständigt växande grad, vadan särskilt mindre bemedlade familjeförsörjare säkerligen hava att kämpa med de största svårigheter att draga sig fram. Jag torde kunna härutinnan inskränka mig till att åberopa allmänt kända förhållanden. Vid innevarande riksdag hava ock från olika håll väckts motioner i syfte av fortsatta provisoriska skattelättnader i huvudsaklig överensstämmelse med de förra året tillämpade.

På sätt jag redan antytt, anser jag i likhet med kammarrätten det vara riktigt, att skattelättnaden fördelas så att även staten därvid

Departements-
chefen.

bidrager på ett mera verksamt sätt, vilket lämpligen sker genom den föreslagna provisoriska höjningen av de så kallade barnavdragen enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt. Likaså finner jag det berättigat att låta skattelättnaden inträda redan för familjeförsörjare med ett eller två minderåriga barn. Om lättnaden må åtnjutas allenast av familjer med större barnantal, torde i många fall det verkliga behovet ej bliva tillgodosett.

Däremot kan jag icke dela kammarrättens uppfattning, att rätten till de ifrågasatta skattelättnaderna skulle göras, under givna förutsättningar, ovillkorlig. Genom att ifrågasätta obligatoriska lättnader för vissa grupper av skattskyldiga bygger kammarrätten sitt förslag på en annan princip än förordningen den 24 mars 1916 innesluter. Av denna författning framgår otvetydigt lagstiftarens syfte att bereda möjlighet till lättnad i speciella fall av särskilt framträdande behov, varvid taxeringsmyndigheterna visserligen skulle hava initiativrätt men äga skyldighet att undersöka behovet i varje förekommande fall. Förordningen är att betrakta som en undantagslagstiftning för enskilda fall och avser icke någon mera generell lindring i de mindre bemedlades skattskyldighet.

Det huvudsakliga skälet för kammarrättens ståndpunkt synes vara farhågan för ojämnhet och bristande rättvisa ej endast i skilda taxeringsmyndigheters sätt att tillämpa förordningen utan ock i en och samma myndighets behandling av olika fall. Genom en schematisk anordning undviks ju självfallet godtycke från myndigheternas sida. Men icke lär det därmed kunna vinnas rättvisa i den meningen, att samma behov städse beredes lika stor lättnad. Bunden till val mellan ett fåtal behovstyper blir taxeringsmyndigheten urståndsatt att smidigt anpassa lättnaden efter behovet i det särskilda fallet, och i följd av rätten till lättnad för alla, som passa in i schemat, komma många i åtnjutande därav, som kanske ej behöva det eller i varje fall äro i mindre behov därav än många, som icke komma i fråga.

Men även av annan anledning anser jag, att den princip i förevarande avseende, som riksdagen i fjol fastslog, fortfarande bör tillämpas. Jag avser skattelättnadens inverkan på de kommunala skatteförhållandena. Redan centralbyråns, med hänsyn till materialets begränsning, självfallet ofullständiga utredning antyder rätt betänkliga konsekvenser av kammarrättens förslag i avseende å skattebördans förskjutning inom vissa kommuner. Det ligger också i sakens natur, att förskjutningen måste bliva synnerligen kännbar i kommuner, där de skattskyldiga till övervägande del utgöras av mindre inkomsttagare. En mera generell nedsättning skulle i många fall ej blott hårt drabba de skatteobjekt i

en dylik kommun, som icke komme ifråga till skattelindring, utan ock genom uttaxeringens skärpning väsentligt minska gagnet av skattelättnaden för de av lättnaden omfattade.

Även de höjda barnavdragen vid taxeringen för inkomst- och förmögenhetsskatt synas böra vara fakultativa.

Om jag således finner mig böra bibehålla principen om ifrågasvarande skattelättnaders tillämpande först efter prövning av behovet i det enskilda fallet, torde dock ej ändamålet tarva en så oinskränkt diskretionär befogenhet, som i 1916 års förordning lämnats taxeringsmyndigheten. Det synes mig lämpligt, att såsom hållpunkter för myndighetens prövning stadgas vissa maximiavdrag för varje barn såväl vid bevillningstaxeringen som vid skattetaxeringen. Därigenom torde ock åtminstone delvis kunna undvikas de obehag och besvär för nämnderna, varom kammarrätten talat.

Såsom ett av skälen för sitt förslag, att de provisoriska skattelättnaderna skulle vara oberoende av taxeringsmyndighetens diskretionära prövning, har kammarrätten jämväl åberopat svårigheten att sakligt bedöma klagomål i hithörande fall. Kammarrätten avser härvid givetvis besvär, som skulle anföras över prövningsnämnds beslut hos kammarrätten och över dennas beslut hos Kungl. Maj:t. I fråga om rätten att klaga rörande tillämpningen av 1916 års förordning får anses i tillämpliga delar gälla vad som stadgats för besvär enligt förordningen om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering. Vad den skattskyldige själv beträffar, torde hans talan gå ut på antingen att erhålla nedsättning, då efter framställning av honom vederbörande taxeringsmyndighet icke velat medgiva någon sådan alls, eller ock att få nedsättning, som myndigheten efter begäran eller på eget initiativ beviljat, bestämd till högre belopp. Någon rätt för skattskyldig att först hos kammarrätten påfordra skattelättnad, varom nu är fråga, får nämligen anses icke vara förhanden. Senast hos prövningsnämnden måste sådan framställning hava skett. I själva beskaffenheten av de omständigheter, som skola prövas, ligger, att denna prövning förutsätter en person- och ortskännedom, som endast kan finnas hos vederbörande taxeringsmyndigheter. Härav följer ock, att, såsom kammarrätten påpekat, de högre instanserna bliva urståndsatta att upptaga anförda besvär till något mera sakligt bedömande. I vad mån sådana besvär för förra året blivit anförda, är visserligen icke ännu känt, men det torde böra antagas att, sedan tillvaron av förevarande skatteförmåner blivit mera känd, de skattskyldiga i större utsträckning söka bliva delaktiga därav, eventuellt genom besvär över taxeringsmyndighets beslut, som gått dem emot.

Vad nu sagts om de skattskyldigas besvär äger givetvis motsvarande giltighet beträffande besvär, anförda å det allmännas vägnar, däröver att viss skattskyldig överhuvud taget fått avdrag eller fått det till för högt belopp.

Då jag, såsom redan antytts, icke kan biträda kammarrättens förslag att göra hithörande skattelättnader obligatoriska utan på denna punkt ansluter mig till 1916 års förordning, har jag, vid ovannämnda förhållanden, måst fråga mig, om en besvärsmät, som bleve utan praktisk nytta för de klagande men givetvis åsamkade vederbörande domstolar avsevärt arbete, är förtjänt att bibehållas, och har jag härutinnan stannat vid den meningen, att i en blivande författning någon besvärsmät över prövningsnämnds beslut icke bör vara medgiven.

Det har syntts mig angeläget att vid framläggandet av ett nytt förslag i detta ämne tillse att, såvitt möjligt, skattelättnaderna enligt det nya förslaget icke må bliva mindre än enligt fjolårets bestämmelser. Enligt dessa kunde nedsättning vid bevillningstaxeringen tillkomma även inkomsttagare med inkomst från 1,800 till 2,400 kronor. Av hänsyn till kommunernas intresse har kammarrätten föreslagit, att denna grupp skulle bortfalla. Om emellertid, såsom jag funnit mig böra föreslå, såväl rätten till avdrag som avdragets belopp göras beroende av taxeringsmyndighetens prövning, är tydligt, att förskjutningen i den kommunala skattebördan ej behöver bliva så stor som enligt kammarrättens förslag. Jag har därför ansett mig utan ökad risk för kommunerna kunna ej blott bibehålla gruppen skattskyldiga med 1,800—2,400 kronors inkomst utan även, till likhet med 1916 års förordning, höja det totala maximum för avdraget vid bevillningstaxeringen till 80 procent och, därvid följande kammarrättens förslag, låta maximum vara enahanda för alla tre inkomstgrupperna. Maximiavdraget för varje barn har jag funnit lämpligen kunna bestämmas för den lägsta inkomstgruppen till 20 procent, för mellangruppen till 15 procent och för den högsta gruppen till 10 procent. Vad skatttaxeringen vidkommer, torde de av kammarrätten i 3 § upptagna fixa avdragsbeloppen kunna bibehållas såsom maximibelopp.

De provisoriska avdrag vid bevillningstaxeringen, som enligt ovan angivna grunder bleve att tillämpa vid 1917 års taxering, behöva, rätt tillämpade, icke i något fall bliva mindre än motsvarande avdrag enligt 1916 års förordning. Då härutöver öppnas möjlighet till höjda avdrag vid skatttaxeringen, kan det ligga nära till hands för taxeringsmyndigheten att av hänsyn till det kommunala intresset begagna sistnämnda skattelättnad icke jämte utan i stället för avdragen vid bevillningstaxeringen. Det bör emellertid icke få ifrågakomma, att, där skatt-

skyldig är formellt berättigad till avdrag enligt både 2 och 3 §§, i kommunens intresse 3 § uteslutande kommer till användning. Ett uttryckligt stadgande till förekommande därav synes erforderligt och bör lämpligen intagas i 3 §.

Av 5 § i kammarrättens förslag, jämfört med dithörande uttalande i motiveringen, framgår, att i vederbörliga kolumner i inkomstlängden avsetts skola upptagas de efter vederbörliga avdrag enligt 2 och 3 §§ återstående till bevillning, respektive inkomst- och förmögenhetsskatt beskattningsbara belopp, samt att den i 5 § föreskrivna uppgiften i kolumnen för anteckningar skulle innefatta allenast ett omnämmande, att avdrag enligt vidkommande paragraf ägt rum. För min del anser jag emellertid, att det från flera synpunkter bleve av intresse att kunna av inkomstlängden se, med vilka belopp i varje särskilt fall avdrag medgivits enligt 2 § eller 3 §, och torde i sådant syfte ett tillägg böra göras i förevarande författningsrum.

Med de undantag, som framgå av det förestående, finner jag kammarrättens förslag vara att förorda, jämfört med 1916 års förordning, och har detta förslag så tillvida kunnat läggas till grund för ett inom finansdepartementet, med ledning av de synpunkter jag här förut angivit, utarbetat förslag till förordning om särskilda avdrag vid 1917 års taxering till bevillning för inkomst samt till inkomst- och förmögenhetsskatt. I de delar jag följt kammarrätten har jag endast att åberopa de av kammarrätten i olika avseenden anförda motiv.

Även enligt sistnämnda förslag kunna, med hänsyn främst till det nytillkomna avdraget vid skattetaxeringen, de ifrågasatta skattelindringarna bliva avsevärt mera effektiva för de skattskyldiga än de förra året tillämpade. Jämväl verkningarna i fråga om förskjutning av den kommunala skattebördan, sådana de antydast i centralbyråns utredning, kunna ej oväsentligt ökas. Då denna utredning är byggd på kammarrättens förslag om obligatoriska avdrag, kan dock därav ej utan vidare slutas till konsekvenserna av det förslag, jag låtit utarbeta. Antagas kan härvid, att avdragens inskränkande till särskilt undersökta fall kommer att medföra en reduktion av den totala avdragssumman, som icke fullt uppväges av avdragen inom den nytillkomna gruppen inkomsttagare. I varje fall synas berörda konsekvenser ej bliva större än att de låta sig billigtvis förenas med den av tidsförhållandena påkallade skärpta plikten för kommunerna att medverka till nödvändigt understöd åt sina mera behövande medlemmar. Att härvid taga i betraktande är ock att, såsom centralbyrån framhållit, på många håll ställningen för andra grupper av skattskyldiga så förbättrats, att skattekraften hos kommunen i dess helhet ökats.

I fråga om den statsfinansiella sidan av förevarande angelägenhet har jag icke förbisett riksdagens i dess ovan omnämnda skrivelse med avseende å den beslutade skattelindringens förläggande till bevillnings-taxeringens och följaktligen främst kommunalbeskattningens område gjorda uttalande, att den närvarande situationen krävde den största försiktighet i fråga om varje åtgärd, som kunde verka till minskad statsinkomst. Enligt de hörda ämbetsverkens beräkningar skulle kammarrättens förslag medföra en minskning i inkomst- och förmögenhetsskatt av omkring 1,200,000 kronor, således ett så avsevärt minus i 1917 års riksstat, att beloppet under i övrigt oförändrade förhållanden skulle vara ägnat att ingiva vissa betänkligheter. Emellertid är att märka, såsom också kammarrätten framhållit, hurusom inkomst- och förmögenhetsskatten, förnämligast till följd av krigskonjunkturerna, är stadd i stark ökning. Medan denna skatt i 1916 års riksstat beräknats giva 39,000,000 kronor, har den på grundval av samma års taxering debiterade skatten uppgått till 66,175,228 kronor 81 öre. De konjukturer, som under förra året rått inom handel och näringar, synas giva grundad anledning antaga, att även 1917 års inkomst- och förmögenhetsskatt, som i riksstaten upptagits till 48,000,000 kronor, skall lämna ett betydande överskott. Härtill kommer att, då barnavdragens höjning enligt 3 § icke blir obligatorisk, den verkliga skatteminskningen kan antagas komma att ej oväsentligt understiga det beräknade beloppet 1,200,000 kronor. Den minskning i inkomst, som kan tillskyndas staten genom förevarande skattelindringars tillämpande, torde med hänsyn till berörda förhållanden icke böra stå hindrande i vägen för ett beslut om dessa lindringar.

Sedan föredragande departementschefen härefter uppläst det inom departementet, efter vad nyss nämnts, utarbetade förslaget till förordning i ämnet, hemställde departementschefen, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att antaga det upplästa förslaget.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen förordna, att till riksdagen skulle avlåtas proposition i ärendet av den lydelse, bilagan litt. . . . till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Jochum Beck-Friis.